

TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET

Juhend **Talveteenuste ohutus**

Sisukord

1. Juhendi eesmärk ja kohaldamisala	3
2. Ohtude ennetamine	3
2.1. Riskihinnang	3
2.2. Enesekontrolliplaan	4
3. Nõuded tõsteseadmetele	4
4. Teenuse osutamisel kasutatavad muud seadmed ja varustus sh kaitsevarustus	5
5. Radade ülesehitus ja hooldus	6
6. Küllastajatele antav info ja reeglite järgimine	7
7. Lumerõngateenuse osutamisega seotud teave	7
8. Vastutus	8
9. Valmisolek õnnetusjuhtumiteks, info kogumine ja täiendavate meetmete rakendamine	9

1. Juhendi eesmärk ja kohaldamisala

Talviste vaba aja teenuste pakkumine on hea võimalus pakkuda nii lastele kui täiskasvanutele liikumisrõõmu värskes õhus. Selleks et teenuse tarbimine oleks meeldejääv ja positiivne kogemus, tuleb teenuse pakkujal läbi mõelda võimalikud ohukohad ja riskid teenuse pakkumisel ning need võimalusel kõrvaldada.

Juhendi eesmärgiks on anda juhised talveteenustega seotud ohtude ennetamiseks ja aidata leida tasakaal teenuse pakkuja ja tarbija õiguste ning kohustuste vahel. Arvesse on võetud ka asjaolu, et laste ja noorukite puhul ei saa eeldada samasugust tähelepanelikkust ning hoolsust kui täiskasvanute puhul.

Juhend on suunatud ettevõtjatele, kes oma majandus- ja kutsetegevuse raames pakuvad erinevaid talviseid vaba aja teenuseid nagu mäesuusatamine, lumerõngasõit, sõit hobusaani või koerarakendiga jms ning rendivad nende tegevuste tarvis vajalikku varustust.

Juhend ei kohaldu motoriseeritud sõiduvahenditega teenuse pakkumisele.

Eestis puuduvad talviste vaba aja teenuste osas eraldi nõuded, seega on lähtutud üldistest teenuseid ja ohutust käsitlevatest sätetest, teenuste osutamise praktikast, kasutatavatele seadmetele esitatud nõuetest jms.

Juhendi koostamisel kasutatud õigusaktid:

- tarbijakaitseseadus (edaspidi TKS);
- toote nõuetele vastavuse seadus (edaspidi TNVS);
- võlaõigusseadus (edaspidi VÕS);
- seadme ohutuse seadus (edaspidi SeOS) ja selle alusel kehtestatud määrused;
- ehitusseadustik (edaspidi EhS);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 2016/424, mis käsitleb köisteid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/9/EÜ;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/42/EÜ, mis käsitleb masinaid.

2. Ohtude ennetamine

2.1. Riskihinnang

Riskihinnang kujutab endast kasutaja vaatest tekkida võivate erinevate ohtude kaardistamist. Ohtu võivad põhjustada mitmed erinevad tegurid sh looduslikud objektid nagu puud või kivid teenuse osutamise alal, raja profiil, ilmastikutingimused, seadmete/varustuse väärkasutamine, varustuse amortiseerumine, võimalik klientide käitumine, personali hooletus jms.

Riskide hindamisel tuleb arvesse võtta:

- teenuse omapära (ohutust mõjutavad tegurid, sihtrühm jms);
- kasutatavate seadmete (sh tõste- ja elektriseadmed) ning varustuse paigaldus- ja kasutusjuhendites toodut;
- riske, mida seadmete/varustuse õigeaegselt kontrollimata või hooldamata jätmine võib põhjustada.

Riskihinnangu koostamisel tuleks kaardistada kliendi kogu teekond alates teenuse osutamise kohta saabumisest ja pileti müümisest kuni kliendi lahkumiseni. Riskihinnangu võib koostada iga teenuse kohta eraldi või kõiki teenuseid hõlmava.

2.2. Enesekontrolliplaan

Riskide maandamiseks plaanitavad tegevused või rakendatavad meetmed moodustavad enesekontrolliplaani. Teenuse pakkujal tuleb leida võimalikud parimad meetmed riskide maandamiseks. Asjakohased meetmed riskide maandamiseks võivad kergematel juhtudel (madal risk, oht elule ja tervisele puudub) olla teenuse kasutaja instrueerimine ja hoiatamine, raskematel juhtudel (kõrge risk, tõsine oht elule ja tervisele) seadmete, radade jms parandamine/hooldamine või ümberkujundamine. Kui inimese tervisele tõsist ohtu kujutava riski maandamiseks ei ole võimalik meetmeid rakendada, tuleb teenuse osutamine peatada.

Enesekontrolliplaanist peaks selguma raja või rajaosade, seadmete või seadme üksikute osade ja varustuse kontrollimise sagedus. Kontrollimise tulemused on mõistlik kirjalikult talletada kas paberkandjal või elektrooniliselt. Kontrollitulemuste talletamine annab ettevõtjale võimaluse tõendada oma hoolsuskohustuse täitmist, juhul kui on juhtunud õnnetus ja on tekkinud vaidlus, kelle süü tõttu see juhtus.

Enesekontrolliplaanist peaks selguma ka minimaalne personali arv, mis on vajalik teenuse pakkumiseks ning iga isiku vastutus ohutuse tagamisel.

3. Nõuded tõsteseadmetele

Talveteenuste osutamisel võib tõsteseadet kasutada, kui see on paigaldatud tootja juhiseid järgides, on tehniliselt korras ning ettenähtud otstarbel ja viisil kasutamiseks ohutu. Sealhulgas on varustatud kasutamiseks vajalike töökindlate ja -korras juhtimis-, kontroll- ja kaitseadistega.

Seadmete paigaldamisel tuleb järgida tootja antud juhiseid. Lisaks peab arvestama, et seadmete paigaldamine tuleb kooskõlastada kohaliku omavalitsusega ning paigaldustööde jaoks on vajalik koostada ehitusprojekt (ohutusanalüüs, mullatööd, vundamendid, elektriseadmed jms).

Teenuse pakkuja tagab, et tösteseadmete kohta on esitada tootja poolne paigaldus-, hooldus- ja kasutusjuhend. Hooldus- ja kasutusjuhend peab olema kättesaadav teenuse osutamisega seotud personalile. Teenuse kasutajate jaoks tuleb tõstukite peale- ja mahaminekualale asjakohased ohutusjuhised paigaldada. Täpsemad nõuded tõstukite kasutamise infole ja ohutusjuhistele on toodud juhendi punktis 6.

Kõikidele talveteenuste osutamisel kasutatavatele tösteseadmetele kehtib hooldusnõue. Ettevõtja on kohustatud seadmeid hooldama vähemalt tootja poolt ettenähtud perioodisega ja mahus. Juhul kui ettevõtjal endal pole kompetentseid isikuid, kes hooldust teostaks, siis on võimalik majandustegevuse registrist uurida masinatöid tegevaid ettevõtteid.

Liikurteedele ja kõisteedele (vedamisliftid ja isteliftid) tuleb järgneva perioodisega teostada audit ehk tehniline kontroll:

- a) liikurteed - iga 24 kuu tagant;
- b) kõisteed - iga 12 kuu tagant. Hooajaliselt kasutatavatel kõisteedel enne iga hooaja algust, aga mitte varem kui üks kuu enne hooaja algust.

Kui hooaega on planeeritud avada 1. detsembril, siis on mõistlik audit teostada novembri kuu jooksul, mitte jätta see 1. detsembri peale. Kui auditi käigus tuvastatakse puuduseid, siis tuleb tösteseade kasutamine peatada ja esimesel võimalusel puudused kõrvaldada ning teostada uus audit.

4. Teenuse osutamisel kasutatavad muud seadmed ja varustus sh kaitsevarustus

Toode on ohutu, kui see mõistlikel kasutustingimustel, arvestades kasutusega ning asjakohastel juhtudel kasutuselevõtu-, paigaldus- ja hooldusnõuete (sh hoiatuste, kasutamise ja hävitamise juhendite ning muu teabe) järgimist, tagab inimese ohutuse ja tervise kaitse ega ohusta ümbritsevat keskkonda. Ohutuse hindamisel arvestatakse muu hulgas võimalikke ohte toote kasutamisel tarbijate riskirühmadele (eriti lastele).

Seadmete või varustuse soetamisel, on oluline tutvuda sellega kaasasolevate juhistega ning vähemalt üks eksemplar juhistest on soovituslik säilitada seni kuni seadmed või varustus on kasutuses. Juhistes väljatoodud nõudeid ja piiranguid on vajalik järgida nii ohutuse kui ka toote pikema kasutusea seisukohast.

Seadmete ja varustuse kontroll ning hooldamine on üks osa ohutuse tagamisest ning riskide maandamisest - õigeaegselt hooldatud või kasutuselt kõrvaldatud katkine seade või varustus aitab ära hoida võimalikke õnnetusi. Eriti oluline on kaitsevarustuse (näiteks kiiver) regulaarne kontroll ning aegunud või tõsisemas

kukkumises osalenud kiivri kasutusest kõrvaldamine. Nii kiivri kasutusaeg kui tingimused, mille puhul on vajalik kiiver kasutusest eemaldada, on toodud tootja kasutusjuhendis.

Seadmete/varustuse kontroll ja erinevad parandus- või hooldustööd on mõistlik dokumenteerida. Juhul kui varustus on nummerdatud või muud moodi eristatav, võib hooldusraamatust või kontroll-lehtedelt selguda mõne toote tüüpprobleem. Märkmete ja dokumenteerimisega on võimalik vaidluse korral tõendada ettevõtja hoolsuskohustuse täitmist.

5. Radade ülesehitus ja hooldus

Üheks olulisemaks aspektiks ohutu talveteenuse pakkumisel on läbimõeldud radade valik, nende ülesehitus ning korrapärane hooldamine.

On mõeldamatu, et rajal või selle vahetus läheduses ei oleks looduslike (nagu puud ja kivid) või ka tehislake objekte (viidad, rajatised, ehitised). Radade ülesehitusel tuleb silmas pidada, et objektid ei tekitaks riske (nt kokkupõrke oht) teenuse kasutajatele. Kuna mitmed talveteenused on seotud tõsteseadmetega ja teenust saab pakkuda tõsteseadme vahetuses läheduses, siis on oluline läbi mõelda riskid, mis on seotud radade lähestikku asetsemise, nende ristumise, ühisesse lõpusektsiooni jõudmise ja tõsteseadmele minekuga.

Objektidega kokkupõrkeoht tuleb minimeerida kasutades selleks raja kallet, lumevalli, pehmendusi, turvavõrke või muid mooduseid. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et pehmendus miinuskraadidega ei pruugi toimida pehmendusena, vaid olla täiendavaks ohu allikaks.

Radade valikul või kujundamisel tuleb arvesse võtta raja kasutaja võimekust ja oskuseid ning juhul kui teenust pakutakse loomadega, siis ka loomade käitumist (sh ootamatutes olukordades).

Muutlik ilm või rohke lumi võib ohutud rajad muuta kiiresti ohtlikuks, seepärast on olulisel kohal igapäevane radade hooldus ja kontrollsõitude tegemine. Kui hoolduse või kontrollsõitude käigus tuvastatakse, et rajaolud või rajad on tavapärasest erinevad (näiteks kiirus on muutunud oluliselt suuremaks, kaitsevallid või rajapiirded on juurde sadanud lume, sula või vihma tõttu muutunud ebapiisavaks), tuleb koheselt rakendada vastavaid meetmeid, vajadusel teenuse pakkumine katkestada. Radade hooldus ja kontrollsõidud on samuti mõistlik dokumenteerida lisades hoolduspäevikusse kuupäev ja kellaaeg, teostatud tööd, kommentaar/hinnang rajaolude kohta jmt. Hoolduspäeviku pidamine kas paberkandjal või elektroonsel kujul on tõendiks hoolduskohustuse täitmise kohta.

6. Külastajatele antav info ja reeglite järgimine

Teenuse kasutajale suunatud info ja juhised peavad olema kergesti arusaadavad ning esitatud märgatavas kohas enne teenuse pakkumist. Juhul kui teenus on suunatud nii täiskasvanutele kui lastele, peab antav info olema arusaadav ka lastele.

Vaid kirjalikult või piktogrammidenä esitatud infot ei saa pidada teenuse ohutuse seisukohalt piisavaks, kuna lõbustuste ootamise elevuses, võib oluline teave jääda kasutajale siiski märkamatuks. Ohutuse tagamiseks tuleb kõige olulisemaid reegleid selgitada ka suuliselt kas piletimüügil või teenuse osutamise kohas.

Kui teenust pakutakse mitme eri raskusastmega rajal, peab üheselt arusaadav olema, milliste võimetega isikule mingi rada mõeldud on.

Kui teenuse pakkumine on seotud varustuse rendiga, on vajalik varustuse kasutusjuhendis esitatud või muul põhjusel seatud kasutamise nõuded ja piirangud edastada varustuse kasutajale.

Teenuse kasutajal on kohustus seatud reeglitest ja piirangutest juhinduda. Samas tuleb arvestada, et reeglite paljususe tõttu või muul põhjusel võivad kasutajad reegleid unustada või käituda vastupidiselt soovitud. Sellisel juhul on teenuse pakkuja kohustus reegleid meelde tuletada, soovimatu käitumise jätkumisel on õigus teenuse osutamine lõpetada.

7. Lumerõngateenuse osutamisega seotud teave

Kuna lumerõnga kasutusjuhistes on seatud enim nõudeid ja piiranguid selle ohutuks kasutamiseks, siis juhendis on eraldi välja toodud miinimuminfo, mida teenuse pakkuja lumerõnga kasutajale edastama peaks.

Lumerõnga kasutajale antav info:

- Soovitame kanda kiivrit;
- Alla ... aastased lapsed lumerõngaga sõita ei tohi (vanusepiirangu määrab teenindaja vastavalt raja omadustele, lumerõngatüübile jne);
- Ei ole lubatud tarbida alkoholi ega viibida joobes olekus lumerõnga rajal ja raja vahetus läheduses;
- Jäikade jalatsitega nt mäesuusasaabastega ei ole lumerõnga kasutamine lubatud
- Lumerõngaga võib korraga sõita üks inimene;

- Alustage sõitu, kui saate märguande juhendajalt või kui teie ees olev lumerõngaga sõitja on märgitud või etteantud piirist kaugemale jõudnud;
- Istuge kogu sõidu vältel ja hoidke lumerõnga sangadest kinni. Veenduge, et nõör oleks paigutatud lumerõngasse;
- Kui kukute lumerõngalt maha, vabastage rada võimalikult kiiresti;
- Jälgige teisi lumerõngaga sõitjaid;
- Ei ole lubatud mitmest lumerõngast “rongi” moodustamine, v.a kui teenuse pakkuja ei ole viidanud teisiti;
- Laskumisenõlvadel jalgsi liikumine keelatud;
- Kõhuli lumerõngal sõitmine on keelatud;
- Sõidu lõpetamisel eemalduge koheselt sõidurajalt.

Täpsem edastatav info sõltub nii lumerõngaradade ülesehitusest kui ka kasutatava lumerõnga kasutusjuhistest.

8. Vastutus

Võlaõigusseaduse kohaselt peetakse tarbijaga sõlmitavate lepingute puhul ebamõistlikult kahjustavaks tüüptingimust, millega välistatakse tingimuse kasutaja seadusest tulenev vastutus või piiratakse seda juhuks, kui põhjustatakse teise lepingupoole surm või kahjustatakse tema tervist. Kahjustavaks loetakse ka tingimust, millega välistatakse tarbija jaoks õiguskaitsevahendite kasutamine täielikult või piiratakse nende kasutamist ebamõistlikult. Tüüptingimus (kokkulepe) on tühine kui see on tarbija kahjuks kalduv.

Võttes arvesse võlaõigusseaduse § 42 ja tarbijakaitseseaduse § 9 lõikes 1 ning § 14 sätestatut, on lubamatu talveteenuse reeglitesse või kodukorda lisada, et teenuse pakkuja ei vastuta juhtunud õnnetuste eest või et teenuse kasutamine on tarbija vastutusel.

Seaduse kohaselt peab teenuse osutaja tagama ohutu teenuse pakkumise ja kehtestatud reeglitest kinnipidamise, seega vastutab ta otseselt teenuse pakkumise alal toimuva eest. Teenuse pakkuja peab järgima vajalikku hoolsuskohustust, mis tähendab, et ta peab tegema kõik endast oleneva tarbija huvides parima võimaliku tulemuse saavutamiseks ja tarbijal kahju tekkimise ärahoidmiseks.

Samas ei tähenda see, et teenuse pakkuja on kõikide õnnetuste juhtumises süüdi ja peab võtma vastuse nende toimumise eest. Teenuse osutaja peab pakkuma ohutut ja turvalist keskkonda juhul, kui külastajad täidavad kehtestatud reegleid.

Reeglite täitmise eest vastutavad nii külastajad, laste puhul lisaks lapsele ka lapsevanem või lapse saatja, aga ka teenuse pakkumisega seotud personal. Viimaste ülesanne, on reegleid enne teenuse osutamist tutvustada ja vajadusel meelde tuletada.

9. Valmisolek õnnetusjuhtumiteks, info kogumine ja täiendavate meetmete rakendamine

Kuigi teenuse pakkuja saab riske talveteenuse pakkumisel maandada väga suurel määral, ei ole võimalik õnnetusi ja traumasid siiski täielikult välistada. Oluline on, et teenust pakkuv personal oleks õnnetus korral valmis koheselt reageerima ning teaks kuidas kannatanuga käituda (pea-, kaela- ja selgroovigastuse korral võib ebaõige lähenemine kannatanule tuua kaasa fataalsed tagajärjed või elukvaliteeti olulisel määral vähendada).

Õnnetuse korral peab iga töötaja roll olema paigas selliselt, et abi korraldamisel ja osutamisel ei jääks teised külastajad vajaliku tähelepanuta seal, kus instrueerimine või järelevalve on vajalik, näiteks lumerõngarajal või suusatõstukil.

Juhtunud õnnetused on mõistlik dokumenteerida ja välja selgitada, miks õnnetus juhtus. Nii selgub ka vajadus rakendada täiendavaid meetmeid. Kui selgub, et ühel rajaosal on juhtunud mitu ühetaolist õnnetust, siis võib eeldada, et samalaadsed õnnetused jätkuvad ka tulevikus, kui midagi ei muudeta.

Õnnetuste kohta info kogumiseks on soovituslik eelnevalt välja töötada tüüpvorm. See aitab õnnetuse korral kiiresti vajaliku info kokku koguda.